

Titulació	Tipus	Curs
Criminologia	OB	3

Professor/a de contacte

Nom: Maria Barcons Campmajo

Correu electrònic: maria.barcons@uab.cat

Equip docent

Leonor Maria Cantera Espinosa

Bárbara Lirios Monllor Taltavull

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

Coneixements bàsics de criminologia.

La docència de l'assignatura s'impartirà tenint en compte la perspectiva dels Objectius de Desenvolupament Sostenible.

Idioma dels seminaris: seminari 11 (castellà), seminari 12 (català), seminari 13 (castellà).

Objectius

Les violències familiars i contra les dones són unes de les formes més serioses de delictes. L'objectiu general de l'assignatura és entendre les característiques específiques d'aquestes formes de vulneracions dels drets de les dones, nens i nenes, així com conèixer els mecanismes d'intervenció de forma integral.

Els objectius específics són: conèixer les epistemologies explicatives de les violències envers les dones i de les violències en l'àmbit de les relacions familiars; entendre la intervenció del sistema penal com una part del conjunt d'intervencions que es porten a terme des de les polítiques públiques, les seves característiques i conseqüències; i introduir la perspectiva de gènere com a marc de referència en les intervencions contra les violències envers les dones.

Competències

- Accedir i interpretar les fonts de dades sobre la criminalitat.
- Analitzar el conflicte i la criminalitat utilitzant les teories criminològiques i els seus fonaments psicològics i sociològics.
- Demostrar que es comprenen els models de prevenció i intervenció de la criminalitat més adequats per a cada problema específic.
- Demostrar que es comprenen les teories criminològiques.
- Demostrar que es coneix la diversitat de polítiques criminals per afrontar la criminalitat i els seus diferents fonaments.
- Identificar els recursos socials existents per intervenir en el conflicte i en la criminalitat.
- Redactar un treball acadèmic.
- Relacionar-se respectuosament amb persones.
- Tenir capacitat d'anàlisi i síntesi.
- Transmetre oralment les idees a una audiència.
- Treballar de manera autònoma.
- Treballar en equip i en xarxa.
- Utilitzar les tècniques d'avaluació del risc i les necessitats criminògenes d'una persona per determinar la proposta d'intervenció.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar amb criteri científic les informacions obtingudes en les bases de dades criminològiques.
2. Aplicar amb precisió els models de prevenció en situacions concretes de criminalitat.
3. Aplicar de manera eficaç els fonaments de les diferents polítiques criminals en l'activitat professional.
4. Aplicar el coneixement científic criminològic per analitzar la delinqüència.
5. Aplicar les teories criminològiques.
6. Escollir de manera adequada el recurs social per a cada cas d'intervenció professional.
7. Inferir els models d'intervenció en funció d'una avaluació de necessitats prèvia eficaç.
8. Redactar un treball acadèmic.
9. Relacionar-se respectuosament amb persones.
10. Tenir capacitat d'anàlisi i síntesi.
11. Transmetre oralment les idees a una audiència.
12. Treballar de manera autònoma.
13. Treballar en equip i en xarxa.

Continguts

1. Introducció al concepte violència.
 - 1.1. Regles relacionades a la violència.
 - 1.2. Construcció social i normes.
 - 1.3. Violència i context social.
 - 1.3.1. Respostes socials i respostes estructurals.
2. Tipologia de la violència de gènere en la parella.
 - 2.1. Elements per a la identificació.
 - 2.2. Estereotips de gènere.
 - 2.3. Mites sobre la violència contra les dones.

3. Models explicatius i conceptes teòrics de la violència de gènere en la parella.
 - 3.1. La construcció de les masculinitats sexistes i la violència.
4. Vincles afectius i les relacions de maltractament: agressor i víctima.
 - 4.1. Factors a tenir en compte al moment de realitzar programes de prevenció de la violència masclista.
5. Un problema global: la lluita contra les violències envers les dones a nivell internacional.
 - 5.1. La violència envers les dones en les resolucions i declaracions de la ONU.
 - 5.2. Directiva (UE) 2024/1385 del Parlament Europeu del Consell, de 14 de maig de 2024, sobre la lluita contra la violència contra les dones i la violència domèstica.
 - 5.3. Lleis contra les violències envers les dones i violència domèstica a Amèrica Llatina i Europa.
6. Les dades sobre la violència de gènere.
 - 6.1. Les enquestes de victimització.
 - 6.2. Les dades judicials i policials.
 - 6.3. Les dades qualitatives.
7. La legislació contra les violències envers les dones a Espanya i Catalunya.
 - 7.1. La Llei Orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere.
 - 7.2. La legislació autonòmica en matèria de violència envers les dones: la Llei 17/2020, del 22 de desembre, de modificació de la Llei 5/2008, del 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista.
8. El desenvolupament de les polítiques públiques contra la violència de gènere i masclista.
 - 8.1. Evolució de les polítiques públiques en matèria de violències sexistes.
 - 8.2. Els plans contra la violència de gènere i les violències masclistes.
 - 8.3. Els protocols d'intervenció i els seus àmbits.
9. Les pràctiques en l'àmbit de l'administració de Justícia.
 - 9.1. Les experiències de les dones en l'administració de Justícia.
 - 9.2. Mites sexistes en l'administració de Justícia.
10. Intervencions amb dones que han patit violències masclistes.
 - 10.1. La diversitat de les violències i de les dones.
 - 10.2. Conseqüències en les dones i les/els menors
 - 10.3. Bones pràctiques professionals.

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
-------	-------	------	--------------------------

Tipus: Dirigides

Classe teòrica	19,5	0,78	5, 6
Seminari	19,5	0,78	1, 7
Tipus: Autònomes			
Avaluació	5	0,2	5, 10
Treball en grup	60	2,4	5, 6, 7
Treball individual	46	1,84	1, 7

La metodologia combinarà les classes dirigides (classes teòriques i seminaris) amb activitats autònomes (treballs en grup i treballs individuals).

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, perquè els alumnes completin les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Examen	30%	0	0	1, 4, 5, 10, 12
Treball grupal	30%	0	0	2, 9, 13
Treballs individuals	40%	0	0	1, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12

1. Model d'avaluació.

1.1. L'avaluació contínua de l'assignatura constarà del següent:

- Primera part de l'assignatura: treball individual (20%) i treball grupal (30%).
- Segona part de l'assignatura: treball individual (20%) i examen (30%).

Els resultats de les activitats seran comentats a classe.

2. Requisits per a a ser avaluat/da i per a superar l'assignatura

L'alumnat serà avaluable sempre que hagi realitzat un conjunt d'activitats el pes de les quals equivalgui a un mínim de 2/3 parts de la qualificació total de l'assignatura. Si el valor de les activitats realitzades no arriba a aquest llindar, el professor/a de l'assignatura pot considerar l'estudiant com a no avaluable.

Cal tenir una nota mínima de 5 en cadascuna de les activitats que conformen l'avaluació.

3. Recuperacions

Si un/a alumne/a no supera alguna de les activitats tindrà la possibilitat de recuperar l'activitat suspesa.

4. Conductes fraudulent

Un/a alumne/a que copïï o intenti copiar a un examen tindrà un 0 en l'assignatura i perdrà el dret a la re-avaluació. Un/a alumne/a que presenti una pràctica en el que hi hagi indicis de plagi o que no pugui justificar els arguments de la seva pràctica obtindrà un 0 i rebrà una advertència. En cas de reiteració de la conducta, l'alumne/a suspensarà l'assignatura (0) i perdrà el dret a la recuperació.

5. Ús de la IA

En aquesta assignatura, es permet l'ús de tecnologies d'Intel·ligència Artificial (IA) com a part integrant del desenvolupament del treball, sempre que el resultat final reflecteixi una contribució significativa de l'estudiant en l'anàlisi i la reflexió personal. L'estudiant haurà d'identificar clarament quines parts han estat generades amb aquesta tecnologia, especificar les eines emprades i incloure una reflexió crítica sobre com aquestes han influït en el procés i en el resultat final de l'activitat. La manca de transparència en l'ús de la IA es considerarà una falta d'honestat acadèmica i pot comportar una penalització en la qualificació de l'activitat, o sancions més greus en casos de gravetat.

6. Puntualitat

Les classes s'iniciaran i finalitzaran a l'hora indicada. L'alumnat ha de trobar-se a l'aula a l'inici de la classe i haurà de romandre fins a la finalització, excepte causa justificada.

7. Assistència obligatòria

L'assistència tant a les classes de teoria com a les de seminari és obligatòria. L'alumne/a que no assisteixi a un mínim del 80% de les classes no podrà superar l'assignatura. Les absències només poden justificar-se per raons de malalta o altres de força major i per raons acadèmiques prèviament autoritzades pel professorat.

8. L'avaluació única constarà de:

- Primera part de l'assignatura: Examen de 4 lectures (50%).
- Segona part de l'assignatura: Examen de 4 lectures (tipus test + 5 preguntes a desenvolupar) (50%).

Les lectures exactes s'informaran a través del campus virtual a l'inici de l'assignatura.

Bibliografia

LECTURES OBLIGATÒRIES

Del tema 1 al tema 4

Beiras, Adriano & Cantera, Leonor (2012). Violencia, subjetividades y masculinidades. Reflexiones dirigidas a la intervención con hombres violentos. A Irma Serrano, David Pérez, Joseohine Resto-Olivo & Maribel Figueroa (Eds.), *Psicología comunitaria internacional: aproximaciones a los problemas sociales contemporáneos* (pp. 139-152). Formación gráfica.

Bosch, Esperanza & Ferrer, Victoria (2012). Nuevo mapa de los mitos sobre la violencia de género en el siglo XXI. *Psicothema*, 24(4), 548-554.

Cantera, Leonor María (1999). *Te pego porque te quiero: la violencia en la pareja*. Sevei de Publicacions Universitat Autònoma de Barcelona.

Cantera, Leonor María (2002). Violencia doméstica. *Lectora: Revista de Dones i Textualitat*, (8), 71-77.

Del tema 5 al tema 10

Bodelón, Encarna (2014). Violencia institucional y violencia de género. *Anales de la Cátedra Francisco Suárez*, 48, 131-155. <https://doi.org/10.30827/acfs.v48i0.2783>

Bodelón, Encarna (2013). La denuncia i el silenci: dues estratègies de les dones per lluitar contra la violència masclista. *Apunts de Seguretat*, 12, 123-149.

Ley Orgánica 1/2004, de 28 de diciembre, de Medidas de Protección Integral contra la Violencia de Género. Boletín Oficial del Estado, 313, de 29 de diciembre del 2004. <https://www.boe.es/eli/es/lo/2004/12/28/1/con>

Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista. Boletín Oficial del Estado, 131, de 30 de maig del 2008. <https://www.boe.es/eli/es-ct/l/2008/04/24/5/con>

Marín-López, Paloma (2011, 2-3 juny). El mite de les denúncies falses [Presentació a congrés]. *Llei 1/04 de mesures integrals contra la violència de gènere. Anàlisi de sis anys d'aplicació*.

Organización de Naciones Unidas (2012). *Manual de legislación sobre la violencia contra la mujer*. Entidad de las Naciones Unidas para la Igualdad de Género y el Empoderamiento de las Mujeres (ONU MUJERES). https://www.mapa.gob.es/es/ministerio/planes-estrategias/igualdad-de-oportunidades/onumanuallegislation_tcm

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA

Amnistía Internacional (2012). *¿Qué justicia especializada? A siete años de la Ley Integral contra la Violencia de Género: obstáculos al acceso y obtención de justicia y protección* (Informe de recerca). Amnistía Internacional. <https://doc.es.amnesty.org/ms-opac/permalink/1@000024690>

Alvarado, Patricia E., Cantera, Leonor M. & Beiras, Adriano (2018). Desigualdades e implicaciones afectivas en mujeres autoras de lesión. *Revista Pesquisas e Práticas Psicossociais*, 13(4), 1-15.

Bodelón, Encarna (2012). Políticas públicas contra la violencia patriarcal en España y Brasil. *Revista da Escola de Magistratura do Rio de Janeiro*, 15(57), 43-59.

Bodelón, Encarna (2012). *Violencia de género y las respuestas de los sistemas penales*. Didot.

Bodelón, Encarna, Barcons, Maria & Ortiz, Lucía et al. (2019). *Ordres de protecció i drets de les dones que han patit violència de gènere: obstacles per a una efectiva protecció* (Informe de recerca). Institut Català de les Dones. <https://ddd.uab.cat/record/226907>

Bodelón, Encarna, Barcons, Maria & Ortiz, Lucía et al. (2019). *Anàlisi jurídica de les ordres de protecció a Catalunya des d'una perspectiva de gènere* (Informe de recerca). Observatori Català de la Justícia en Violència Masclista, Departament de Justícia. <https://ddd.uab.cat/record/219734>

Cala Carrillo, María Jesús (2011). *La renuncia a continuar el procedimiento judicial en mujeres víctimas de violencia de género: un estudio en la Comunidad Autónoma Andaluza* (Informe de recerca). Instituto Andaluz de la Mujer. Consejería de la Presidencia e Igualdad Junta de Andalucía. [La renuncia a continuar en el procedimiento judicial en mujeres víctimas de violencia de género: Un estudio en la Comunidad Autónoma Andaluza | Unidad de Igualdad de Género \(juntadeandalucia.es\)](https://www.juntadeandalucia.es/informacion/publicaciones/la-renuncia-a-continuar-en-el-procedimiento-judicial-en-mujeres-victimas-de-violencia-de-genero-un-estudio-en-la-comunidad-autonoma-andaluza)

Cantera, Leonor María (2005). *La violència a casa*. Caixa Sabadell.

Cerezo, Anabel & Izco, María (2022). Análisis de las fuentes de datos estadísticos oficiales en materia de violencia de género en España. *Revista Española De Investigación Criminológica*, 19(2), 1-27. <https://doi.org/10.46381/reic.v19i2.503>

De Lamo Velado, Irene (2023). Mitología contemporánea de la violación. Una revisión sobre la presencia de estereotipos de género en los tribunales españoles. *iQual. Revista de Género e Igualdad*, (6), 148-166. <https://doi.org/10.6018/igual.523291>.

Ferrer, Victoria, Bosch, Esperanza & Navarro, Capilla (2010). Los mitos románticos en España. *Boletín de Psicología*, (99), 7-31.

Generalitat de Catalunya (2024). *Protocolo marco para una intervención con la diligencia debida en situaciones de violencias machistas*. Generalitat de Catalunya. Departament d'Igualtat i Feminismes. <https://igualtat.gencat.cat/web/.content/Ambits/violencies-masclistes/Prevencio-transformadora/protocol-marc-ca>

- Gracia-Ibáñez, Jorge (2012). *El maltrato familiar hacia las personas mayores. Un análisis sociojurídico*. Prensas Universitarias de Zaragoza.
- Gil Ruiz, Juana María (2007). *Los diferentes rostros de la violencia de género*. Dykinson.
- Hasanbegovic, Claudia (2017). "Entre el texto y la realidad". Los estándares internacionales de derechos humanos ¿son de utilidad para las mujeres?. *Anales De La Facultad De Ciencias Juridicas Y Sociales De La Universidad Nacional De La Plata*, 14(47), 297-340. <https://revistas.unlp.edu.ar/RevistaAnalesJursoc/article/view/4218>
- Igareda, Noelia (2023). Las controversias sobre la ley del "sí es sí" sobre violencia sexual. *Política Criminal*, 18(36), 564-590.
- Iglesias, Montserrat (2020). La responsabilidad patrimonial de la administración por falta de diligencia debida en los casos de violencia de género en el ámbito de la pareja. A María Jesús Espuny, Daniel Vallés & Elisabet Velo (Eds.). *La investigación en derecho con perspectiva de género* (pp. 148-165). Dykinson.
- Larrauri Pijoan, Elena (2009). Igualdad y violencia de género. Comentario a la STC 59/2008, *InDret*, 1, 1-16.
- Larrauri, Elena (2008). Cinco tópicos sobre las mujeres víctimas de violencia... y algunas respuestas del feminismo oficial. A Patricia Lorenzo Copello; María Luisa Maqueda Abreu y Ana María Rubio Castro (Eds.), *Género, Violencia y Derecho* (pp. 311-328). Tirant lo Blanch.
- Larrauri, Elena (2007). *Criminología crítica y violencia de género*. Trotta.
- Lorente, Miguel (2001). «*Mi marido me pega lo normal*». *Agresión a la mujer: realidades y mitos*. Crítica.
- Maqueda Abreu, María Luisa (2009). 1989-2009: Veinte años de «desencuentros» entre la Ley penal y la realidad de la violencia en la pareja. *Revista Electrónica De Derecho De La Universidad De La Rioja (REDUR)*, (7), 25-35. <https://doi.org/10.18172/redur.4014>
- Maqueda Abreu, María Luisa (2006). La violencia de género: entre el concepto jurídico y la realidad social. *Revista Electrónica de Derecho Penal y Criminología*, 8, 1-13.
- Meza de Luna, María Elena (2010). *Estereotipos de violencia en el conflicto de pareja. Construcciones y prácticas en una comunidad mexicana* [Tesi doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona]. DDD UAB. <https://ddd.uab.cat/record/98720>
- Ministerio de Sanidad, Política Social e Igualdad. (2010). *Informe del grupo de trabajo de investigación sobre el supuesto síndrome de alienación parental* (Informe de recerca). Observatorio Estatal de Violencia sobre la Mujer.
- <https://violenciagenero.igualdad.gob.es/violenciaEnCifras/observatorio/gruposTrabajo/docs/ALIENACIONPARENTAL.pdf>
- Padilla, Dolores y Clemente, Miguel (2018). *El síndrome de alienación parental una herramienta científica que desprotege a los menores en el sistema de justicia*. Tirant lo Blanch.
- Peral, María del Carmen (2018). *Madres maltratadas: violencia vicaria sobre hijas e hijos*. UMA Editorial.
- Picontó Novales, Teresa (2024). Los derechos de los niños y niñas a vivir en un entorno familiar libre de violencia de género. *Derechos y libertades: Revista de Filosofía del Derecho y Derechos Humanos*, (51), 249-282. <https://doi.org/10.20318/dyl.2024.8589>
- Roca, Neus y Masip, Júlia (2011). *Intervención grupal en violencia sexista*. Herder.
- Varona, Daniel & Larrauri, Elena (2024). Una agenda criminológica para el estudio de los delitos sexuales en España. *Boletín Criminológico*, 30, 1-32. <https://doi.org/10.24310/bc.30.2024.20696>

Programari

NO PROGRAMARI ESPECÍFIC

Grups i idiomes de l'assignatura

La informació proporcionada és provisional fins al 30 de novembre de 2025. A partir d'aquesta data, podreu consultar l'idioma de cada grup a través daquest [enllaç](#). Per accedir a la informació, caldrà introduir el CODI de l'assignatura

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(SEM30) Seminaris (30 estudiants per grup)	11	Espanyol	segon quadrimestre	matí-mixt
(SEM30) Seminaris (30 estudiants per grup)	12	Català	segon quadrimestre	matí-mixt
(SEM30) Seminaris (30 estudiants per grup)	13	Espanyol	segon quadrimestre	matí-mixt
(TE) Teoria	1	Espanyol	segon quadrimestre	matí-mixt